

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 284/05-9

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 8. decembra 2005 predbežne prerokoval sťažnosť PhDr. E. Š., bytom B., zastúpenej advokátom JUDr. J. Č., B., ktorou namietala porušenie jej základného práva na prácu podľa čl. 35 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a základného práva na ochranu proti svojvoľnému prepúšťaniu zo zamestnania a diskriminácii v zamestnaní podľa čl. 36 písm. b) Ústavy Slovenskej republiky výpoveďou z pracovného pomeru z 22. februára 2000, ktorú jej doručil jej zamestnávateľ Úrad vlády Slovenskej republiky, v spojení s rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 M Cdo 13/2004 z 27. júla 2005, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť PhDr. E. Š. o d m i e t a pre nedostatok právomoci Ústavného súdu Slovenskej republiky.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 25. novembra 2005 doručená sťažnosť PhDr. E. Š. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie

jej základného práva na prácu podľa čl. 35 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a základného práva na ochranu proti svojvoľnému prepúšťaniu zo zamestnania a diskriminácii v zamestnaní podľa čl. 36 písm. b) ústavy výpoveďou z pracovného pomeru z 22. februára 2000, ktorú jej doručil jej zamestnávateľ Úrad vlády Slovenskej republiky (ďalej len „Úrad vlády SR“), v spojení s rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 5 M Cdo 13/2004 z 27. júla 2005.

V dôvodoch sťažnosti sťažovateľka uviedla, že pracovala v riadnom pracovnom pomere na Úrade vlády SR „... ako pracovníčka na útvare vybavovania sťažností občanov. Listom zo dňa 22. 02. 2000 som obdržala výpoveď z pracovného pomeru podľa § 46 ods. 1 písm. d) Zákonníka práce zo zdravotných dôvodov. Výpoveď som obdržala s odvolaním na rozhodnutie Sociálnej poisťovne zo dňa 12. 01. 2000, ktorým som bola uznaná za invalidnú odo dňa 20. 12. 1999. Výpoveď som napadla v konaní Okresného súdu Bratislava I, sp. zn. 15 C 40/00. Okresný súd rozsudkom z 28. 03. 2003 vyhlásil výpoveď za neplatnú a určil, že pracovný pomer trvá. Proti rozsudku sa odvolal žalovaný Úrad vlády Slovenskej republiky. Krajský súd v Bratislave rozsudkom zo dňa 19. 02. 2004 sp. zn. 3 Co 148/03 rozsudok Okresného súdu potvrdil. Proti obom rozsudkom podal generálny prokurátor Slovenskej republiky mimoriadne dovolania a Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudkom sp. zn. 5 M Cdo 13/2004 zo dňa 27. 07. 2005 oba rozsudky zrušil a vec vrátil Okresnému súdu Bratislava I na ďalšie konanie. I.-st. aj II.-st. súdy opreli svoje rozhodnutie aj o skutočnosť, že Úrad vlády SR mi dal výpoveď zo zdravotných dôvodov iba na základe rozhodnutia Sociálnej poisťovne o priznaní plného invalidného dôchodku. Zamestnávateľ ignoroval stanovisko Najvyššieho súdu SR vyjadrené v rozsudku 4 Cz 8/1980, podľa ktorého posudok (rozhodnutie) posudkovej komisie Sociálneho zabezpečenia vydaný v konaní o dávke dôchodkového zabezpečenia nestačí na takú výpoveď zamestnancovi. Toto rozhodnutie Najvyššieho súdu uvádzajú všetky komentáre k Zákonníku práce, a to aj najnovšie vydania vydané v súčasnosti. Najvyšší súd SR v napadnutom rozhodnutí zaujal opačný právny názor. Podľa názoru Najvyššieho súdu rozhodnutie o plnej invalidite zamestnanca (založené na dlhodobej nespôsobilosti zamestnanca vykonávať akékoľvek sústavné zamestnanie) naopak zakladá možnosť výpovede danej zamestnávateľom podľa § 46 ods. 1 písm. d) Zákonníka práce.

Podľa čl. 35 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky občania majú právo na prácu. Podľa čl. 36 písm. b) Ústavy Slovenskej republiky zákon zabezpečuje zamestnancom najmä ochranu proti svojvoľnému prepúšťaniu zo zamestnania a diskriminácii v zamestnaní. Výpoveďou z pracovného pomeru a následne rozhodnutím a záväzným právnym názorom [§ 243d ods. 1) O. s. p.] Najvyššieho súdu SR v konaní 5 M Cdo 13/2004 boli uvedené moje práva porušené.

Samotné rozhodnutie orgánu sociálneho zabezpečenia o priznaní invalidného dôchodku nemôže byť podkladom pre výpoveď z pracovného pomeru zo zdravotných dôvodov (podľa právneho stavu v r. 2000, v čase doručenia výpovede z pracovného pomeru) aj z dôvodu, že nepokrýva všetky možné prípady priznania invalidného dôchodku. Napr. podľa § 18 ods. 1 Vyhl. č. 149/1988 Zb. sústavným zamestnaním nie je zamestnanie vykonávané v rámci pracovnej rehabilitácie odporúčanej príslušným orgánom sociálneho zabezpečenia. Pri takom zamestnaní napríklad nemusí ísť o prácu na plný úväzok. Iba rozhodnutie orgánu sociálneho zabezpečenia, vydané osobitne pre účely výpovede z pracovného pomeru danej organizáciou pracovníkovi, môže riešiť konkrétne prípad zdravotnej nespôsobilosti na výkon dovtedajšej práce“.

Sťažovateľka navrhla, aby ústavný vo veci samej rozhodol týmto nálezom:

„Výpoveďou z pracovného pomeru sťažovateľke, ktorú jej doručil zamestnávateľ Úrad vlády Slovenskej republiky listom zo dňa 22. 02. 2000 v spojení s rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 M Cdo 13/2004 zo dňa 27. júla 2005, bolo porušené právo sťažovateľky na prácu podľa čl. 35 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a právo sťažovateľky na ochranu proti svojvoľnému prepúšťaniu zo zamestnania a diskrimináciu v zamestnaní podľa čl. 36 písm. b) Ústavy Slovenskej republiky. Ústavný súd Slovenskej republiky zrušuje rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 M Cdo 13/2004 zo dňa 27. júla 2005. Ústavný súd priznáva sťažovateľke náhradu trov právneho zastúpenia.“

II.

Ústavný súd sťažnosť predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“). Skúmal pritom, či má na jej prerokovanie právomoc, či nie je podaná oneskorene, niekým zjavne neoprávneným, či nie je neprípustná, či má zákonom predpísané náležitosti, ako aj to, či nie je zjavne neopodstatnená.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv nerozhoduje iný súd. Princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy znamená, že ústavný súd môže konať o namietanom porušení sťažovateľových práv a vecne sa zaoberať sťažnosťami iba v takých prípadoch, v ktorých sa sťažovateľ nemôže v súčasnosti a nebude môcť ani v budúcnosti domáhať ochrany svojich práv pred iným súdom prostredníctvom iných právnych prostriedkov, ktoré mu zákon na to poskytuje. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd teda nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich. Pokiaľ ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby zistí, že ochrany toho základného práva alebo slobody, porušenie ktorých namieta, sa sťažovateľ môže domôcť využitím jemu dostupných a aj účinných právnych prostriedkov nápravy, prípadne iným zákonom upraveným spôsobom pred iným súdom, alebo pred iným štátnym orgánom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku svojej právomoci na jej prerokovanie (napr. m. m. II. ÚS 122/05, I. ÚS 103/02, I. ÚS 6/04, IV. ÚS 179/05).

Zmyslom a účelom uvedeného princípu subsidiarity je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné súdy, ktoré

v občianskom súdnom konaní sú povinné vykladať a aplikovať príslušné zákony na konkrétny prípad v súlade s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 5 ústavy, sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti ultima ratio inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (III. US 149/04, IV. ÚS 135/05).

Zásada subsidiarity reflektuje okrem iného aj princíp minimalizácie zásahov ústavného súdu do právomoci všeobecných súdov, ktorých rozhodnutia sú v konaní o sťažnosti preskúmané (IV. ÚS 303/04).

V okolnostiach prípadu sťažovateľka namieta, že k porušeniu jej základných práv došlo označenou „*výpoveďou pracovného pomeru, ktorú jej doručil zamestnávateľ Úrad vlády Slovenskej republiky v spojení s rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 M Cdo 13/2004 z 27. júla 2005*“.

Podľa čl. 35 ods. 2 ústavy občania majú právo na prácu. Štát v primeranom rozsahu hmotne zabezpečuje občanov, ktorí nie z vlastnej viny nemôžu toto právo vykonávať.

Podľa čl. 36 písm. b) 2 ústavy majú zamestnanci právo na spravodlivé a uspokojujúce pracovné podmienky. Zákon im zabezpečuje najmä ochranu proti svojvoľnému prepúšťaniu zo zamestnania a diskriminácii v zamestnaní.

Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti sťažovateľky konštatuje, že ochrany tých základných práv, porušenie ktorých svojou sťažnosťou namieta, sa sťažovateľka môže domôcť využitím jej dostupných a aj účinných právnych prostriedkov nápravy pred iným súdom.

Z napadnutého rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 5 M Cdo 13/2004 z 27. júla 2005 vyplýva, že ním boli v konaní o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) z 28. marca 2003 sp. zn. 15 C 40/00 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Bratislave z 19. februára 2004 sp. zn. 3 Co 148/03 oba označené rozsudky zrušené a vec vrátená okresnému súdu na ďalšie konanie.

Podľa prvej vety ustanovenia § 243d ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) ak dôjde k zrušeniu napadnutého rozhodnutia, súd, ktorého rozhodnutie bolo zrušené, koná ďalej vo veci.

Napadnutý rozsudok nevytvára prekážku veci rozsúdenej a sťažovateľka bude mať v ďalšom štádiu občianskoprávneho konania možnosť uplatnenia jej argumentácie ohľadne skutkovej a právnej stránky predmetnej veci, z čoho vyplýva, že má ešte k dispozícii iný prostriedok ochrany tých práv, ktorých porušenie namieta vo svojej sťažnosti.

Z princípu subsidiarity (v zmysle čl. 127 ods. 1 ústavy a § 49 zákona o ústavnom súde) limitujúceho vzťah ústavného súdu ku všeobecným súdom okrem iného vyplýva, že v prípade prebiehajúceho konania pred všeobecnými súdmi musí sťažovateľ ochranu svojich základných práv a slobôd vrátane argumentácie s tým spojenej uplatniť najskôr v tomto konaní a až následne v konaní pred ústavným súdom.

Tento názor má oporu aj v judikatúre ústavného súdu, ktorej súčasťou je aj právny názor, podľa ktorého ochranu pred porušením práv fyzickej osoby a právnickej osoby v konaní o sťažnosti podľa čl. 127 ústavy poskytuje ústavný súd len vtedy, ak sa nedá dosiahnuť iným zákonom upraveným spôsobom alebo pred iným štátnym orgánom (m. m. napr. II. ÚS 37/00, II. ÚS 198/05). Preto v konaní pred ústavným súdom môže sťažovateľ uplatniť len také porušenie základných práv a slobôd, ktoré nechráni iný súd v rozsahu svojej ústavnej právomoci podľa čl. 142 ods. 1 ústavy.

Keďže v právnej veci sťažovateľky o určenie neplatnosti výpovede z pracovného pomeru a náhradu mzdy bude ďalej konať a rozhodovať okresný súd ako súd prvého stupňa a v prípade napadnutia jeho rozhodnutia niektorým z účastníkov konania odvolaním aj krajský súd ako súd odvolací, ústavný súd uzavrel, že jej sťažnosť bola podaná predčasne, čo je okolnosť, ktorá vzhľadom na princíp subsidiarity vyplývajúci z čl. 127 ústavy vylučuje právomoc ústavného súdu meritórne konať a rozhodovať o uplatnených námietkach porušenia označených základných práv.

Ústavný súd považuje za potrebné ďalej uviesť, že základné práva nemôžu byť porušené postupom všeobecného súdu, tak ako to namietala sťažovateľka, ak súdy uplatňujú svoju právomoc podľa ústavy (čl. 142 ods. 1) a podľa zákona (§ 243e a nasl. OSP).

V danom prípade najvyšší súd ako dovolací súd (§ 10a ods. 1 OSP) po zistení včasnosti podania mimoriadneho dovolania (§ 243g OSP) preskúmal v súlade s jeho právomocou podľa čl. 142 ods. 1 ústavy a § 7 v spojení s § 243e a nasl. OSP mimoriadnym dovolaním napadnuté rozsudky súdu prvého stupňa i odvolacieho súdu, pričom dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie je dôvodné a následne oba označené rozsudky zrušil.

Postup najvyššieho súdu má oporu v ústave aj v zákone. Takýto postup nemôže porušovať základné právo podľa čl. 35 ods. 3 a čl. 36 písm. b) ústavy, keďže tento nemá žiaden súvis s garantovaním tohto základného práva. Ústavný súd pripomína, že postupy všeobecných súdov zásadne preskúmava vtedy, ak sa namieta, že týmito postupmi boli porušené ústavnoprosedné princípy uvedené v čl. 46 až 50 ústavy. V danej veci však tomu tak nie je. Kompetencie ústavného súdu nenahrádzajú postupy a rozhodnutia všeobecných súdov a nepoužívajú sa na skúmanie tvrdenej vecnej nesprávnosti, pretože ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo vzťahu k všeobecným súdom.

V súvislosti s podstatou námietok sťažovateľky, ktoré sú založené na nespokojnosti s tým, že sa jej zamestnávateľ vo výpovedi listom z 22. februára 2000 ako i najvyšší súd v napadnutom rozhodnutí odchyľili od skoršej judikatúry všeobecných súdov, ústavný súd upriamuje pozornosť na svoju doterajšiu judikatúru, ktorej súčasťou je aj právny názor,

že z ústavnej kompetencie súdov interpretovať a aplikovať zákony vyplýva aj ich oprávnenie dopĺňať a rozvíjať existujúcu judikatúru ohľadne relevantných právnych otázok v prerokovaných veciach. Prípadné odchylenie súdu od existujúcej skoršej judikatúry v konkrétnom prípade by mohlo predstavovať zásah do základných práv a slobôd účastníka konania len za predpokladu, že by bolo dôsledkom arbitrárnosti alebo zjavnej neodôvodnenosti súdneho rozhodnutia v prerokovávanej veci. Nemožno však namietat' proti tomu, aby judikatúra súdov v konkrétnych prípadoch upresňovala a dopĺňala objasňovanie obsahu a zmyslu zákona vrátane prispôsobovania aplikačnej praxe novým okolnostiam za podmienky, že ich zohľadnenie možno rozumne zahrnúť pod zákonné znaky právnej normy aplikovanej na konkrétny prípad (napr. IV. ÚS 267/05).

Ústavný súd záverom poznamenáva, že mu neprislúcha zjednocovať in abstracto judikatúru všeobecných súdov a suplovať tak poslanie, ktoré podľa zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov [§ 8 ods. 3, § 20 ods. 1 písm. b), § 21, § 22 a § 23 ods. 1 písm. b)] zveruje práve najvyššiemu súdu (resp. jeho plénu a kolégiám), keď mu okrem iných priznáva aj právomoc zaujímať stanoviská k zjednocovaniu výkladu zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov (m. m. I. ÚS 17/01).

Vzhľadom na to ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výrokovvej časti tohto uznesenia. Keďže sťažnosť bola po predbežnom prerokovaní podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde odmietnutá, stalo sa rozhodovanie o ďalších nárokoch sťažovateľky uvedených v petite jej návrhu bezpredmetným.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 8. decembra 2005